

Κεφάλαιο 2

Βασικά χαρακτηριστικά της μεθόδου Σουζούκι

2.1 Μικρή ηλικία έναρξης

Για τον Suzuki, τα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου είναι πολύ σημαντικά για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα του και για τη μετέπειτα εξέλιξή του. Στο βιβλίο του *Nurtured by Love*, αναφέρει πως ένα παιδί τριών ετών βρίσκεται ακριβώς στο στάδιο όπου σχηματίζεται η προσωπικότητά του και αναδύονται οι δυνατότητές του, σε εκείνη δηλαδή την περίοδο της ζωής του κατά την οποία πρέπει να εκπαιδεύεται με ιδιαίτερη προσοχή (Suzuki, 1969). Ακολουθώντας το μότο «όσο νωρίτερα, τόσο καλύτερα» (Suzuki, 1998, σ. 40), τα παιδιά στη μέθοδο Σουζούκι ξεκινούν τη σπουδή του οργάνου «ήδη από δύο ή τριών ετών και μαθαίνουν παρατηρώντας και ακούγοντας» (Rarorort, 2015, σ. 367). Σύμφωνα με τον Suzuki, ένα βρέφος μπορεί να αναπτύξει τη μουσική του ικανότητα αμέσως μετά τη γέννησή του αν εκτίθεται κάθε μέρα σε περιβάλλον με μουσική. Με αυτό τον τρόπο, το παιδί θα μάθει και θα καταλάβει ευκολότερα τη γλώσσα της μουσικής (Shepherd, 2012).

Πιστεύουμε ότι η καλύτερη ηλικία για να ξεκινήσουν το βιολί είναι περίπου τριών ετών [...] Πιστεύουμε πως η εκπαίδευση ξεκινά από την ημέρα της γέννησής τους. Τα μωρά απορροφούν οτιδήποτε ακούν και βλέπουν μόλις έρθουν στον κόσμο (Honda, 2002, σ. 222).

Η νεαρή ηλικία έναρξης ως χαρακτηριστικό της μεθόδου Σουζούκι δεν σημαίνει ωστόσο ότι αποτρέπονται να ξεκινήσουν τη σπουδή του οργάνου με τη μέθοδο παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας. Και ο ίδιος ο Shinichi Suzuki ξεκίνησε να διδάσκεται βιολί όταν είχε ήδη ενηλικιωθεί, ενώ υποστήριζε ακράδαντα πως «οποιοδήποτε παιδί θα μάθει οποιαδήποτε γλώσσα σύμφωνα με τις συνθήκες που θα ανατραφεί. Όλα τα παιδιά έχουν τη δεκτικότητα να διδαχθούν» (Suzuki, 1998, σ. 38).

2.2 Συνεχής ακρόαση του ρεπερτορίου

«Το πιο βασικό στοιχείο αυτής της μεθόδου είναι η ακρόαση. Τα παιδιά μαθαίνουν ακούγοντας επανειλημμένα τη μουσική που πρόκειται να μελετήσουν, όπως ακριβώς τα βρέφη ακούνε τη μητρική τους γλώσσα καθημερινά» (Comeau, 1999, σ. 33).

Η ακρόαση της μουσικής είναι η βασική παιδαγωγική αρχή της μεθόδου Σουζούκι. Η Lucy Green (2008) σημειώνει πως η μέθοδος διδασκαλίας του Suzuki «ήταν μια επαναστατική μέθοδος στον κόσμο της κλασικής μουσικής», επειδή έδωσε πρωταρχική σημασία στην ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να ακούει και να αναπαράγει μιμητικά τη μουσική αφήνοντας την εισαγωγή της μουσικής ανάγνωσης για τα μετέπειτα στάδια (σ. 71). Ο William Starr (1976), στο βιβλίο του *The Suzuki Violinist* αναφέρει πως κατά τη διάρκεια της περιόδου εκμάθησης της στάσης του οργάνου, οι γονείς οφείλουν να αναπαράγουν καθημερινά το ρεπερτόριο το οποίο θα παίξει στη συνέχεια το παιδί, έτσι ώστε να το έχει αφομοιώσει ακουστικά όταν έρθει η ώρα να το παίξει. Μάλιστα, θεωρείται πως αντίστοιχο χρονικό διάστημα ακρόασης του ρεπερτορίου απαιτείται σε όλα τα βιβλία-επίπεδα σπουδής του οργάνου με τη μέθοδο Σουζούκι (Comeau, 1999).

Για τον Suzuki, η ακρόαση είναι επίσης το «κίνητρο» που θα γεννήσει την επιθυμία. Ο ίδιος πιστεύει πως η ακρόαση «όχι μόνο θα ωριμάσει το αυτί του παιδιού, αλλά θα το παρακινήσει να παίξει τη μουσική που ακούει» (Starr, 1976, σ. 8). Σύμφωνα με τη Στάμου (2012), η ακρόαση παίζει επίσης σημαντικό ρόλο όσον αφορά στην έκθεση των μαθητών σε διαφορετικές ερμηνείες και στην ανάπτυξη των προσωπικών αισθητικών κριτηρίων τους, ιδιαίτερα σε λίγο πιο προχωρημένα στάδια μουσικής σπουδής.

2.3 Ατομικό μάθημα

Η Susan Grilli (1987) σημειώνει πως σε ένα ατομικό μάθημα με αρχάριους μαθητές στη μέθοδο Σουζούκι, παρευρίσκονται στην αίθουσα «ένας δάσκαλος, δύο γονείς και δύο παιδιά» (σ. 44) ενώ ο William Starr (1976) τονίζει πως στην Ιαπωνία το ατομικό μάθημα «είναι μία κοινωνική υπόθεση που περιλαμβάνει συχνά τρία ή τέσσερα

παιδιά και τον γονέα του καθενός» (σ. 12). «Τυπικά, το ατομικό μάθημα πραγματοποιείται μία φορά την εβδομάδα» και η διάρκειά του προσαρμόζεται ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών (Crease, 2006, σ. 29). Ο δάσκαλος ασχολείται με το κάθε παιδί προσωπικά και ενίοτε, βάζει τα παιδιά που παρευρίσκονται να αλληλεπιδρούν. Ο Suzuki θεωρεί πως είναι απαραίτητο να βρίσκονται τουλάχιστον δύο παιδιά στο ατομικό μάθημα, ενώ συχνά επιδιώκεται οι μαθητές να είναι διαφορετικού επιπέδου, διότι «το αρχάριο παιδί μαθαίνει από τους προχωρημένους μαθητές ίσως περισσότερο απ'όσο μαθαίνει απευθείας από τον δάσκαλό του» (Starr, 1976, σ. 10).

Πριν την έναρξη της μουσικής σπουδής, γονιός και παιδί μπορούν να παρακολουθούν μαθήματα άλλων παιδιών που διδάσκονται το όργανο με τη μέθοδο Σουζούκι. Μέσα από την παρακολούθηση αυτή, οι γονείς εξοικειώνονται ευκολότερα με τη διαδικασία και τις απαιτήσεις του ατομικού μαθήματος, ενώ τα παιδιά κοινωνικοποιούνται, αποκτούν ένα κοντινό ηλικιακό πρότυπο το οποίο επιθυμούν να μιμηθούν και εξοικειώνονται με το περιβάλλον και τη διαδικασία των μαθημάτων.

Το ατομικό μάθημα στη μέθοδο Σουζούκι ξεκινάει και λήγει με την υπόκλιση, η οποία σηματοδοτεί τον σεβασμό του δασκάλου προς το παιδί και αντίστροφα. «Μέσα στα χρονικά όρια αυτών των δύο υποκλίσεων, το παιδί δίνει στον καθηγητή την αμέριστη προσοχή του» (Starr, 1976, σ. 12). Η υπόκλιση, που αποτελεί χαιρετισμό για τις κοινωνίες της Άπω Ανατολής, μπορεί να αντικατασταθεί από οποιονδήποτε άλλο χαιρετισμό, πολιτισμικά κατάλληλο, που να δηλώνει αναγνώριση του ενός προσώπου προς το άλλο, σεβασμό και οριοθέτηση του χρόνου του μαθήματος.

Κάθε ατομικό μάθημα αποτελείται συνήθως από τρία μέρη. Κατά το 1^ο μέρος, δάσκαλος και μαθητής δουλεύουν πάνω στο τρέχον κομμάτι. Στο 2^ο μέρος του μαθήματος γίνεται επανάληψη παλιότερων κομματιών, ενώ στο 3^ο μέρος δουλεύονται καινούρια τεχνικά στοιχεία που θα συναντήσει ο μαθητής στο επόμενο κομμάτι, ώστε όταν θα έρθει η ώρα το κομμάτι αυτό να διδαχθεί, να έχουν αρθεί όλες οι τεχνικές του δυσκολίες. Σύμφωνα με τον Starr, «δεν είναι υποχρεωτικό να επαναλαμβάνονται και τα τρία μέρη σε κάθε μάθημα, όμως είναι σημαντικό να μην παραλείπεται ένα από αυτά για μεγάλο χρονικό διάστημα» (Starr, 1976, σ. 14).

2.4 Ομαδικό μάθημα

Τα ομαδικά μαθήματα αποτελούν «αναπόσπαστο κομμάτι» στη μέθοδο Σουζούκι, διότι δίνουν το κίνητρο και τη χαρά στο παιδί να συμμετέχει σε ένα μουσικό σύνολο και να απολαμβάνει τον έντονο και δυνατό ήχο μιας ομάδας συγκεντρωμένων μουσικών (Starr, 1976, σ. 27). Ένα ομαδικό μάθημα για αρχάριους μαθητές «μπορεί να διαρκέσει ως και 45 λεπτά» (McCall, 1993, σ. 9). Ο δάσκαλος δημιουργεί έναν κύκλο με σημάδια στο κέντρο της αίθουσας και τα παιδιά τοποθετούνται πάνω στα σημάδια έχοντας πίσω τους ο καθένας τον γονέα του (McCall, 1993). Είναι απαραίτητη η παρουσία των γονέων στα ομαδικά μαθήματα, καθώς παρέχουν ασφάλεια στο

παιδί, το οποίο χρειάζεται χρόνο για να προσαρμοστεί σε ένα καινούριο κοινωνικό σύνολο και ασφαλώς παρευρισκόμενοι το ενθαρρύνουν. Τα ομαδικά μαθήματα είναι τόσο σημαντικά από παιδαγωγικής άποψης, όσο και τα ατομικά μαθήματα όσον αφορά «την ενίσχυση της τεχνικής, της μουσικής ανάπτυξης και της αφομοίωσης του ρεπερτορίου» (Suzuki & Preucil, 2007, σ. 5). Επίσης, στα ομαδικά μαθήματα μπορούν και παίζουν ταυτόχρονα μαθητές διαφορετικών επιπέδων μεταξύ τους (Starr, 1976). Σύμφωνα με τον Starr, οι προχωρημένοι μαθητές βοηθούν τους αρχάριους στο ομαδικό παίξιμο, ενώ και οι ίδιοι επαναφέρουν στη μνήμη τους τα κομμάτια που έπαιξαν στο παρελθόν (1976). Στο βιβλίο της Amy Nathan αναγράφονται οι απόψεις μαθητών της μεθόδου Σουζούκι σχετικά με τις εμπειρίες τους στα ομαδικά μαθήματα: «Δεν χάνεις την αυτοπεποίθησή σου, επειδή και όλοι οι υπόλοιποι αισθάνονται το ίδιο αμήχανα με εσένα» εξηγεί ο Andrea, ο οποίος ξεκίνησε σαξόφωνο με αυτή τη μέθοδο. Η Sarah είναι φλαουτίστρια και σημειώνει: «Σε κάνει να συνηθίζεις να παίζεις μπροστά σε άλλους», ενώ η Malena, η οποία παίζει κόρνο, προσθέτει: «Έχει πλάκα και δεν υπάρχει πολλή πίεση» (Nathan, 2008, σ. 109).

2.5 Συμμετοχή του γονέα

«Όσο μικρότερο σε ηλικία και αρχάριο σε μουσική σπουδή είναι το παιδί, τόσο μεγαλύτερος και σημαντικότερος είναι ο ρόλος του γονιού και η συμμετοχή του. Σε καμία άλλη περίοδο δεν είναι η συμμετοχή του γονέα τόσο επιτακτική και σπουδαία για την ανάπτυξη του παιδιού, όσο στο αρχικό στάδιο εισαγωγής του σε ένα πρόγραμμα Σουζούκι και στην προετοιμασία του στη σπουδή του οργάνου» (Στάμου, 2012, σ. 41).

Στη μέθοδο Σουζούκι, η παρουσία και η συμμετοχή του γονέα είναι πολύ σημαντικές. Ο Suzuki αναφέρει πως στα πρώτα στάδια εκπαίδευσης στη μέθοδο, προηγείται η εκπαίδευση του γονέα από αυτήν του παιδιού. Το διάστημα κατά το οποίο ένας αρχάριος μαθητής προετοιμάζεται για την εισαγωγή του στην εκμάθηση του οργάνου ακούγοντας ηχογραφήσεις από το ρεπερτόριο που πρόκειται να παίξει, ο γονέας μαθαίνει τη σωστή στάση σώματος με το όργανο και εκπαιδεύεται να παίζει ο ίδιος το πρώτο κομμάτι του ρεπερτορίου. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας για να μπορέσει να λειτουργήσει στη συνέχεια ως ένας «καλός δάσκαλος στο σπίτι», που θα καθοδηγεί σωστά τη μελέτη του παιδιού (Suzuki, 1969, σ. 106). Επίσης, με αυτό τον τρόπο ο εκπαιδευόμενος γονέας λειτουργεί ως πρότυπο, εμπνέει το παιδί και του δημιουργεί την επιθυμία και τη θέληση να παίξει στο μουσικό όργανο.

Ο ρόλος του γονέα είναι σημαντικός επίσης όσον αφορά τη δημιουργία και τη διατήρηση των κινήτρων του παιδιού για τη μελέτη στο όργανο. Σε συνεργασία με τον δάσκαλο, αυτή η δημιουργία κινήτρων είναι ζωτικής σημασίας, για αυτό και δίνεται ιδιαί-

τερη έμφαση σε διάφορους τρόπους παρακίνησης του παιδιού. Ιδέες για τη δημιουργία κινήτρων μπορεί να βρει κανείς στο κεφάλαιο «4.1.3 Κίνητρα στα μαθήματα και τη μελέτη» του βιβλίου *Μια ανθρωπιστική προσέγγιση στη διδασκαλία της μουσικής* (Στάμου, 2012, σ. 60 - 64). Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος χαράς, ενθουσιασμού αλλά ταυτόχρονα σοβαρής εργασίας και στόχων, όπου κάθε μικρό ή μεγάλο επίτευγμα του παιδιού αναγνωρίζεται και επιβραβεύεται, είναι —σε συνεργασία με τον δάσκαλο— μέρος του ρόλου του γονέα.

Εικόνα 2.1 Συνεργασία και επιβράβευση

2.5.1 Ο ρόλος του γονέα στο ατομικό μάθημα

Ο γονέας ενός παιδιού που διδάσκεται με τη μέθοδο Σουζούκι έχει σημαντικό και δύσκολο ρόλο καθόλη τη διάρκεια της διδακτικής διαδικασίας, κατά τα πρώτα χρόνια της εισαγωγής του παιδιού στη μέθοδο. Γι' αυτό τον λόγο, πρέπει να καθοδηγείται λεπτομερώς από τον δάσκαλο, σε κάθε ατομικό μάθημα και για κάθε επόμενο βήμα. Το αντικείμενο του γονέα είναι να καταλαβαίνει —και πολλές φορές να είναι σε θέση να εφαρμόζει και ο ίδιος— βασικές τεχνικές στο βιολί, να κατανοεί καινούριες γνώσεις και δεξιότητες που διδάσκονται από τον δάσκαλο στο παιδί, ώστε στη συνέχεια —καθοδηγούμενος από τον δάσκαλο— να βοηθά το παιδί του στην εξάσκηση στο σπίτι.

Κατά την έναρξη των ατομικών μαθημάτων ενός μικρού ηλικιακά παιδιού, ο δάσκαλος διδάσκει τις τεχνικές πρώτα στον γονέα και μετά στο παιδί. Ο δάσκαλος καθοδηγεί τον γονέα βήμα προς βήμα για κάθε νέο στοιχείο που πρόκειται να εισαχθεί στο ατομικό μάθημα του παιδιού του. Ο γονέας εφαρμόζει τις τεχνικές και εκφράζει τις απορίες που του γεννιούνται σε σχέση με αυτά που διδάχθηκε ο ίδιος. Κατά τη διάρκεια του ατομικού μαθήματος του παιδιού, ο γονέας κρατάει λεπτομερείς σημειώσεις και καταγράφει τις ασκήσεις, δραστηριότητες και παιχνίδια που εφάρμοσε ο δάσκαλος με τον μαθητή. Κατά τη μελέτη του παιδιού στο σπίτι, ο γονέας έχει τη δυνατότητα να είναι δημιουργικός και μπορεί να διασκευάζει και να εμπλουτίζει τις ασκήσεις/παιχνίδια με στοιχεία της καθημερινότητας του παιδιού (εικόνες, λέξεις, αντικείμενα επιβράβευσης κ.ά.), τα οποία γνωρίζει ότι θα ωθήσουν τον μαθητή προς στην κατεύθυνση που στοχεύει ο δάσκαλος.

Κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης του ατομικού μαθήματος του παιδιού του, ο γονέας παραμένει σιωπηλός, δεν παρεμβαίνει, μπορεί όμως να είναι σε επαγρύπνηση για τις στιγμές που το παιδί χρειάζεται ένα ζεστό βλέμμα ή ένα μεγάλο χαμόγελο. Είναι σημαντικό ο δάσκαλος της μεθόδου να καταστήσει σαφή στον γονέα τη διάκριση ανάμεσα στον ρόλο του ως παρατηρητή στο μάθημα, σε σύγκριση με τον ρόλο του ως «δασκάλου του σπιτιού» κατά τη μελέτη του παιδιού στο σπίτι.

Ο γονέας καθοδηγείται από τον δάσκαλο να αφομοιώσει τη βασική αρχή της θετικής ενίσχυσης των μικρών ή μεγαλύτερων επιτευγμάτων του παιδιού ως βασικού μοχλού παρακίνησης του παιδιού. Οδηγείται επίσης να κατανοήσει ότι το επικριτικό βλέμμα ή τα αρνητικά σχόλια προς το παιδί ή για το παιδί όταν αυτό είναι παρόν, λειτουργούν αντίθετα από το προσδοκώμενο. Ο δάσκαλος μπορεί μέσα στο πλαίσιο του ατομικού μαθήματος του παιδιού να καλέσει τον γονιό να εφαρμόσει με τον μαθητή κάποια από τα πράγματα που θα κληθεί να δουλέψει με το παιδί στο σπίτι. Συχνά επίσης, επιστρατεύει την αντιστροφή ρόλων μέσα στο μάθημα, όπου ο μαθητής καλείται να γίνει ο δάσκαλος και ο γονέας να γίνει ο μαθητής του. Έτσι, ο δάσκαλος της μεθόδου έχει τη δυνατότητα να ελέγξει έμμεσα την κατανόηση τόσο του δασκάλου όσο και του παιδιού σχετικά με τα όσα δίδαξε στο μάθημα.

Ο γονέας που αντιλαμβάνεται τη φιλοσοφία της μεθόδου, σέβεται τον χρόνο που χρειάζεται το παιδί του για να νιώσει άνετα σε μια καινούρια κατάσταση, για να προσαρμοστεί σε μια νέα συνθήκη και να κατανοήσει μια καινούρια τεχνική/ γνώση. Γι' αυτό τον λόγο, ο γονέας στο πλαίσιο του ατομικού μαθήματος είναι πάντοτε υπομονετικός, δεκτικός και δεν δημιουργεί ένταση και πίεση. Επίσης, αποφεύγει τη σύγκριση του παιδιού του με τους υπόλοιπους μαθητές. Κάθε παιδί είναι ξεχωριστό και αποδίδει καλύτερα σε διαφορετικές στιγμές ή/και περιόδους στο ατομικό του μάθημα.

Το ατομικό μάθημα στη μέθοδο Σουζούκι είναι το μάθημα όπου το ισόπλευρο τρίγωνο δασκάλου-μαθητή-γονέα χτίζεται με αμοιβαίο σεβασμό, αγάπη και εκτίμηση. Για τον λόγο αυτόν, ο γονέας οφείλει να εκφράζει και να εκπέμπει τον σεβασμό που τρέφει προς τον δάσκαλο, ειδικά μπροστά στο παιδί του. Έτσι, και το παιδί θα αντιληφθεί και θα αφομοιώσει λειτουργικά τη σχέση σεβασμού προς τον δάσκαλο. Φυσικά, θα υπάρξουν στιγμές που θα δημιουργηθούν στον γονέα απορίες ή εύλογες αμφιβολίες ή ανασφάλειες σε σχέση με τον ρόλο και τις ενέργειές του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο γονέας μπορεί να απευθυνθεί και να συνομιλήσει με τον δάσκαλο, όταν το παιδί δεν θα είναι φυσικά παρόν, και να λάβει όλη την προσοχή και τον χρόνο που χρειάζεται για να λύσει τις απορίες ή αμφιβολίες του. Ο ρόλος του γονέα στην όλη διαδικασία της μουσικής σπουδής του μικρού παιδιού είναι ίσως ο πιο δύσκολος. Ο δάσκαλος είναι εκεί, όχι μόνο για να διδάξει βιολί, αλλά και για να δημιουργήσει ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και ζεστασιάς για το παιδί και τον γονέα.

2.5.2 Ο ρόλος του γονέα στο ομαδικό μάθημα

Ο ρόλος του γονέα στο ομαδικό μάθημα φαίνεται λιγότερο απαιτητικός αλλά είναι εξίσου σημαντικός με το ατομικό μάθημα. Στο ομαδικό μάθημα, ο γονέας σημειώνει τα παιχνίδια που εφαρμόζει ο δάσκαλος και παρακολουθεί την πορεία του παιδιού του στο «μουσικό σύνολο». Είναι εκεί προπαντός για να παρέχει ασφάλεια στο παιδί του, για να το βοηθάει και να το ενθαρρύνει.

Μετά την πρώτη περίοδο μαθημάτων και την κατάκτηση βασικών δεξιοτήτων από τα παιδιά, θα υπάρξουν ομαδικά μαθήματα που θα αφορούν μόνο στους γονείς. Ο στόχος στα μαθήματα γονέων είναι να επαναλάβουν οι ίδιοι τις βασικές τεχνικές, να βιώσουν ενεργά τη δυσκολία των ασκήσεων/παιχνιδιών και να κατανοήσουν την προσπάθεια που καταβάλλουν τα παιδιά τους.

Σε τακτά χρονικά διαστήματα επίσης, ο δάσκαλος στα ομαδικά μαθήματα αντιστρέφει τους ρόλους και ορίζει τους μαθητές ως γονείς και τους γονείς ως μαθητές. Έτσι, οι γονείς παίρνουν τη θέση των παιδιών και καλούνται να συμμετέχουν σαν να ήταν μαθητές στα παιχνίδια και τις δραστηριότητες, «υπακούοντας» στις οδηγίες των παιδιών που καθοδηγούν τις δραστηριότητες. Τα παιδιά λατρεύουν αυτή την αντιστροφή ρόλων, απολαμβάνουν τη νέα τους θέση ως «δάσκαλοι» ή «γονείς», και αρέσκονται να ελέγχουν, να διορθώνουν και να παρακινούν τους μεγάλους «μαθητές».

Ο ρόλος των γονέων στα ομαδικά μαθήματα εμπεριέχει επίσης τον ρόλο του πιο ιδανικού κοινού για το «μουσικό σύνολο» που δημιουργούν τα παιδιά στο ομαδικό μάθημα. Οι γονείς χειροκροτούν τα παιδιά τους για κάθε παιχνίδι ή δραστηριότητα που ολοκληρώνουν, και για κάθε κομμάτι που παίζουν ως ομάδα, ακόμα και αν πρόκειται για τραγούδι που περιλαμβάνει μόνο δύο νότες. Στο πλαίσιο των ομαδικών μαθημάτων, δημιουργούνται με τον καιρό σχέσεις και φιλίες μεταξύ των παιδιών αλλά και των γονέων μεταξύ τους, που κρατούν για χρόνια και ακολουθούν τις οικογένειες των παιδιών πέρα από τη μουσική σπουδή, στο πλαίσιο της προσωπικής και κοινωνικής ζωής τους.

2.6 Η μελέτη/εξάσκηση

Στη μέθοδο Σουζούκι δίνεται μεγάλη βάση στη διαδικασία της μελέτης και της εξάσκησης του οργάνου στο σπίτι. Η μελέτη του οργάνου είναι μία διαδικασία η οποία περιλαμβάνει την ακρόαση, την επανάληψη και την εξέλιξη των δεξιοτήτων του παιδιού, τόσο τεχνικά όσο και αισθητικά. Σημαντική ωστόσο για την εγκαθίδρυση συνηθειών συγκεντρωμένης και παραγωγικής μελέτης είναι η δημιουργία κινήτρων/ ανταμοιβών στα πρώτα στάδια της σπουδής του οργάνου και η δημιουργία ήρεμης και θετικής ατμόσφαιρας στο περιβάλλον του μαθητή κατά τη διάρκεια της εξάσκησης. Ο Suzuki σημειώνει πως τα παιδιά αγαπούν την εξάσκηση στο όργανο όταν

η μελέτη οργανώνεται και έχει ευχάριστο χαρακτήρα, για αυτό οι γονείς πρέπει να ενθαρρύνουν τη διαδικασία της εξάσκησης σε παιγνιώδες, χαρούμενο κλίμα. Το σημαντικότερο στην εξάσκηση του μουσικού οργάνου είναι η καθιέρωση μιας ρουτίνας καθημερινής μελέτης στη ζωή του παιδιού, κατά την οποία ο γονέας θα έχει οργανώσει το πρόγραμμα ώστε το παιδί να μελετάει σταθερά, σε συγκεκριμένη ώρα της ημέρας και σε ήρεμο χώρο στο σπίτι. Τόσο ο χώρος όσο και η ώρα της ημέρας κατά την οποία πραγματοποιείται η μελέτη είναι καλό να έχουν από κοινού συμφωνηθεί από τον γονέα και το παιδί από τα πρώτα κιόλας μαθήματα, και να γίνεται συνειδητή προσπάθεια τήρησής τους.

Εικόνα 2.2 Βοηθώντας την εξάσκηση

Ο Suzuki εμπνεόμενος από την προπόνηση του ninjutsu, που είναι μια μορφή ιαπωνικής πολεμικής τέχνης, πιστεύει ακράδαντα στη δύναμη της επανάληψης ως βασικού στοιχείου της μελέτης/εξάσκησης. Θεωρεί ότι ο καλύτερος τρόπος για να εξελίξει κάποιος την ικανότητά του είναι να επαναλαμβάνει ένα μοτίβο άσκησης καθημερινά. Με την καθημερινή στοχευμένη επανάληψη καταφέρνει να βελτιώνει το μοτίβο αυτό λίγο περισσότερο κάθε φορά, φτάνοντας στο τέλος να πετυχαίνει κάτι που στην αρχή έμοιαζε αδύνατο (Suzuki, 1969). Με τον ίδιο τρόπο, θεωρεί την επανάληψη κομβικής σημασίας για την ανάπτυξη της μουσικής ικανότητας. Από έναν αρχάριο μαθητή ως έναν προχωρημένο, η επανάληψη είναι το κλειδί για την πλήρη κατάκτηση ενός κομματιού. Όπως στην πρόσκτηση της μητρικής γλώσσας ένα βρέφος ακούει πολλές φορές λέξεις που επαναλαμβάνονται στον περιβάλλοντα χώρο του μέχρι να τις κατακτήσει και να τις αναπαράγει, έτσι και στη μέθοδο Σουζούκι ένας μαθητής ακούει επανειλημμένα ηχογραφήσεις του ρεπερτορίου που πρόκειται να παίξει. Όπως ένα μικρό παιδί που μαθαίνει να περπατάει θα αποπειραθεί άπειρες φορές να σηκωθεί και να βηματίσει μέχρι να κατακτήσει τη βάδιση, έτσι και στη μουσική εκτέλεση ένας μαθητής θα χρειαστεί να καθοδηγηθεί ώστε με ενδιαφέρον και γνώση του στόχου του να επαναλάβει άπειρες φορές το ίδιο πράγμα μέχρι να το κατακτήσει. Αυτό αφορά τόσο τα τεχνικά όσο και τα ερμηνευτικά στοιχεία της εκτέλεσης. Η επανάληψη γεννά την αρτιότητα, έλεγε ο Suzuki. «Πρέπει απλώς να προπονούμε και να εκπαιδεύουμε την ικανότητά μας, πράγμα που σημαίνει να κάνουμε το ίδιο πράγμα ξανά και ξανά, μέχρι να το αισθανθούμε φυσικό, απλό και εύκολο» (Suzuki, 1969, σ. 51)

Όπως αναφέρει η Στάμου, με στοχευμένη επανάληψη των δύσκολων σημείων ενός κομματιού (που αφορούν είτε την τεχνική είτε την έκφραση) και με συνειδητή προσπάθεια, μπορεί το παιδί να επιλύσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει «για να αναπτυχθεί περαιτέρω και να εξελιχθεί» (Στάμου, 2012, σ. 75). «Αν κάποιος μάθει κάτι, πρέπει να θεμελιώσει αυτή τη γνώση με τη συνεχή επανάληψη» οδηγώντας έτσι τον εαυτό του στην αυτοματοποίηση της ασκούμενης δεξιότητας (Suzuki, 1969, σ. 47). Αυτή η αυτοματοποίηση φανερώνει την κατάκτηση της συγκεκριμένης δεξιότητας και δεν σημαίνει μηχανιστική εκτέλεση, αντιθέτως, σηματοδοτεί το γεγονός ότι ο μαθητής είναι σε θέση να προχωρήσει πέρα από την τεχνική εκτέλεση, σε θέματα ήχου, ερμηνείας και αισθητικής αρτιότητας.

Ο Suzuki θεωρεί ότι θεμελιώδεις χαρακτηριστικό της ανθρώπινης ύπαρξης είναι η εμπειρία. Βασική προϋπόθεση της εμπειρίας είναι η μνήμη. Όσο ο άνθρωπος εκπαιδεύει τη μνήμη του, τόσο λιγότερος χρόνος του χρειάζεται για να αποστηθίζει. «Η μνήμη είναι εξαιρετικά πολύτιμη και το γεγονός ότι ένας άνθρωπος σκέφτεται και συλλαμβάνει ιδέες οφείλεται στο ότι έχει τη μνήμη του ως βάση» (Suzuki, 1969, σ. 104). Η μνήμη ανήκει στις ικανότητες που οι μαθητές μπορούν να βελτιώνουν καθημερινά (Suzuki, 1969). Στη μέθοδο Σουζούκι, οι πρώτες παρτιτούρες με τις οποίες έρχεται σε επαφή ο μαθητής είναι τα κομμάτια που έχει ήδη μάθει από μνήμης. Έτσι, όταν παίζει βιολί δεν αποκωδικοποιεί μια σειρά από σύμβολα (νότες) που αναπαράγόμενα δημιουργούν μουσική, αλλά οπτικοποιεί τη μουσική που ήδη παίζει (Kendall, 1973). Στη μέθοδο Σουζούκι, το παιδί όχι μόνο βγάζει ακουστικά το ρεπερτόριό του, αλλά συνεχίζει πάντα να μελετάει και να «γυαλίζει» τα κομμάτια που προηγήθηκαν, εξασκώντας έτσι περαιτέρω τη μνήμη του (Suzuki, 1978).

2.7 Μουσική ανάγνωση

Στη μέθοδο Σουζούκι, η ανάγνωση των μουσικών συμβόλων δεν εισάγεται από την αρχή της σπουδής του οργάνου. Σύμφωνα με τη μέθοδο της μητρικής γλώσσας, ένα παιδί αρχίζει να γράφει και να διαβάζει αφού πρώτα μπορεί να κατανοεί και στοιχειωδώς να μιλάει τη γλώσσα του. Το ίδιο συμβαίνει και με τη μουσική ανάγνωση. Στη μέθοδο Σουζούκι, η μουσική ανάγνωση εισάγεται όταν ο μαθητής έχει κατακτήσει βασικές τεχνικές δεξιότητες και αφού «έχει εκπαιδεύσει επαρκώς το μουσικό του αισθητήριο και την ικανότητα να απομνημονεύει» (Σουζούκι, 1978, σ. 7). Επίσης, εισάγεται στη μουσική ανάγνωση μετά την ολοκλήρωση του πρώτου βιβλίου της μεθόδου, διότι μέχρι το τέλος του Suzuki Violin School, Volume 1 έχουν παγιωθεί οι βασικές τεχνικές, δηλαδή μία καλή στάση σώματος, ένα καλό κράτημα δοξαριού και ευθείς σίγουρες δοξαριές. Οι Starr W. και Starr C. (1983) τονίζουν πως ένας βιολιστής δεν πρέπει να ξεκινά τη μουσική ανάγνωση μέχρι να επιτευχθούν τα παραπάνω τεχνικά χαρακτηριστικά (Starr, 1983).

Τα μουσικά σύμβολα εισάγονται σταδιακά στα ατομικά και στα ομαδικά μαθήματα, μέσω παιχνιδιών και δραστηριοτήτων. Η διδασκαλία της μουσικής ανάγνωσης αφορά στην αρχή τον γραπτό συμβολισμό και την ανάγνωση στοιχείων που ο μαθητής γνωρίζει ακουστικά και μπορεί να εκτελέσει στο όργανο. Έτσι, το γραπτό μουσικό κείμενο έχει «ήχο» και νόημα. Κατόπιν της εισαγωγής μουσικών συμβόλων, η εξάσκηση της ανάγνωσης για τους μαθητές της μεθόδου πραγματοποιείται με μουσικά κείμενα (ασκήσεις και κομμάτια) διαφορετικά και πιο απλά σε σύγκριση με το επίπεδο των κομματιών που οι μαθητές γνωρίζουν ακουστικά και μπορούν να εκτελέσουν στο όργανό τους. Όπως όλες οι δεξιότητες, έτσι «και αυτή της μουσικής ανάγνωσης κατακτώνται μέσα από την επιμονή και την επανάληψη σταθερά μέσα στον χρόνο» (Στάμου, 2012, σ. 103).

Το ζήτημα της εισαγωγής της μουσικής ανάγνωσης στη μέθοδο έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών συζητήσεων. Παρά τις διαφορετικές απόψεις που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί, το καθοριστικό στάδιο εισαγωγής του μαθητή στη μουσική ανάγνωση υπόκειται στην κρίση του δασκάλου και διαφέρει από παιδί σε παιδί. Αρκετές είναι οι περιπτώσεις δασκάλων της μεθόδου που ξεκινούν τη διδασκαλία της μουσικής ανάγνωσης νωρίτερα από το τέλος του πρώτου βιβλίου της μεθόδου, αλλά οπωσδήποτε αφού ο μαθητής έχει κατακτήσει τη στάση και το κράτημα του οργάνου και την πρώτη βασική τεχνική. Σε μια πλειοψηφία προγραμμάτων της μεθόδου σήμερα, η μουσική ανάγνωση ξεκινά ήδη προς το τέλος του πρώτου έτους της σπουδής του οργάνου, και εφόσον το παιδί έχει κατακτήσει τεχνικά ένα σημαντικό κομμάτι του πρώτου βιβλίου σπουδών.